

ΕΙΣΑΓΩΓΗ:
Η ΑΡΧΑΙΑ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΚΑΙ Η ΣΧΕΣΗ ΤΗΣ ΜΕ ΤΑ ΟΜΗΡΙΚΑ ΕΠΗ

Τι είναι η Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία;

Στην αρχαία Κύπρο, όπως και αλλού, συντέθηκαν πεζά και ποιητικά κείμενα. Το μέγιστο μέρος από αυτά γράφτηκαν στην Ελληνική γλώσσα και εμφανίζουν τα ίδια γενικά και ειδικά χαρακτηριστικά με την αντίστοιχη πνευματική παραγωγή κάθε άλλου ελληνικού μέρους, τόσο στη μορφή όσο και στο περιεχόμενο. Αναρίθμητες είναι οι πεζές επιγραφές, από τις οποίες ένας μικρός αριθμός γράφτηκαν στη Φοινικική ή στη Λατινική γλώσσα. Το σύνολο των κειμένων αυτών ονομάζουμε Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία.

Τι κείμενα περιλαμβάνονται στην Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία;

Δυστυχώς πολύ λίγα κείμενα της Αρχαίας Κυπριακής Γραμματείας σώθηκαν μέχρι σήμερα, και μάλιστα πολύ αποσπασματικά στις πλείστες περιπτώσεις. Κατά κανόνα οι πληροφορίες για τους συγγραφείς και τα έργα τους είναι ελλιπέστατες. Κάποια από τα κείμενα σώζονται ανώνυμα, κάποιων συγγραφέων των οποίων σώζονται τα ονόματα χάθηκαν τα έργα. Παρ' όλα αυτά, γνωρίζουμε ότι στην αρχαία Κύπρο άνθισαν, λιγότερο ή περισσότερο, τα γνωστά είδη ποιητικού και πεζού λόγου της όλης Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας: Επική, Λυρική και Δραματική ποίηση – Ιστορία (και Μυθογραφία / Παραδοξογραφία), Φιλοσοφία, Ρητορεία (με αξιόλογο και το κεφάλαιο της Ιατρικής).

Πώς σχετίζεται η Αρχαία Κυπριακή Γραμματεία με τα έργα του Ομήρου;

Οι Αχαιοί φθάνουν στην Κύπρο σε δύο κύρια κύματα, την περίοδο του χιλιотραγουδημένου Τρωικού πολέμου (περί το 1200 π.Χ.) και το πρώτο μισό του 11ου αιώνα (περί το 1075 π.Χ.). Οι ακατάλυτοι δεσμοί με τους τόπους προέλευσής τους συντελούν σταδιακά στην ενίσχυση των σχέσεων της Κύπρου με τον ελληνικό κόσμο γενικά. Οι πολυπλόκαμοι μύθοι του Τρωικού πολέμου, και κυρίως οι διάφοροι μύθοι που ανάγουν την ίδρυση των αρχαίων κυπριακών βασιλείων σε οικιστές ήρωες του Τρωικού πολέμου, σφυρηλατούν τους δεσμούς και αποτελούν διαχρονικά πολύτιμη πηγή έμπνευσης. Η Κύπρος από τα τέλη του 8ου αιώνα εμφανίζεται πολύ «ομηρική» (βλ. π.χ. ΕΙΚ. 11, με τα «ομηρικά» αρχαιολογικά ευρήματα από τη Σαλαμίνα). Οι Κύπριοι γνωρίζουν την Ιλιάδα και την Οδύσσεια και δέχονται έντονη και πολύπλευρη την επίδραση του Ομήρου, από την Αρχαϊκή εποχή μέχρι σήμερα.

Σε ποια συγκεκριμένα κείμενα της αρχαίας Κυπριακής Λογοτεχνίας φαίνεται η επίδραση του Ομήρου;

Τα Κύπρια Έπη

Τι είναι;

Αρχαϊκή επική ποίηση της Κύπρου, που λέγεται «ομηρική» γιατί μοιάζει στη μορφή και στο περιεχόμενο με τα έπη του Ομήρου.

Ανήκουν στον Επικό Κύκλο, μέρος του οποίου είναι τα έπη που αναφέρονται στον Τρωικό πόλεμο.

Ο Κύπριος ποιητής Στασίνος, που θεωρείται δημιουργός των *Κυπρίων Επών*, αναφέρεται στην αρχαιότητα ως γαμπρός του Ομήρου, ο οποίος του έδωσε τα *Κύπρια* ως προίκα. Αυτό δείχνει πόσο μεγάλη επίδραση είχαν τα έπη του Ομήρου στη λογοτεχνική δημιουργία της Κύπρου.

Ποιο είναι το περιεχόμενό τους;

Περιέχουν την προϊστορία και το μέγιστο μέρος των επεισοδίων του Τρωικού πολέμου φτάνοντας μέχρι την αρχή της *Ιλιάδας*, όταν ξεσπά η έριδα Αχιλλέα – Αγαμέμνονα, προς το τέλος του δεκαετούς πολέμου. Δημιουργήθηκαν όμως μετά τον Όμηρο και οφείλουν πολλά στα έργα του.

Σύμφωνα με τα *Κύπρια Έπη*, ο Τρωικός πόλεμος έγινε μετά από απόφαση του Δία να ξαλαφρώσει τη γη από το βάρος του υπερπληθυσμού.

Στοιχεία μορφής:

Κοινή γλώσσα και μέτρο με τα Ομηρικά έπη.

Οι Ομηρικοί Ύμνοι *Είς Αφροδίτην*

Τι είναι;

Συλλογή ύμνων ομηρικής τεχνοτροπίας, που χαρακτηρίζονται ως προοίμια (ίσως ακούγονταν πριν από την ακρόαση των ομηρικών επών).

Στην Κύπρο, όπου λατρευόταν η θεά Αφροδίτη, φαίνεται ότι τραγουδιούνταν οι σωζόμενοι Ύμνοι *Είς Αφροδίτην*, που θεωρούνταν έργα του ίδιου του Ομήρου. Σήμερα οι ερευνητές θεωρούν ότι οι Ύμνοι δημιουργήθηκαν μετά τον Όμηρο.

Ποιο είναι το περιεχόμενό τους;

Θέμα του μεγάλου Ύμνου (Υ1) είναι ο έρωτας Αφροδίτης – Αγχίση, καρπός του οποίου είναι ο Αινείας. Αξιοσημείωτος είναι ο στολισμός της Αφροδίτης στον ονομαστό ναό της στην Πάφο από τις Χάριτες, προτού πάει να συναντήσει τον Αγχίση. Μέσα σε αυτή τη σκηνή

χρησιμοποιούνται στίχοι της Ιλιάδας (Ξ 153 κ.ε.) που παρουσιάζουν τον στολισμό της Ήρας και της Οδύσσειας (θ 362-66) που παρουσιάζουν τον στολισμό της Αφροδίτης στην Πάφο.

Θέμα του δεύτερου Ύμνου (Υ2) είναι η ανάδυση της Αφροδίτης μέσα από τους αφρούς της θάλασσας στην Κύπρο και ο στολισμός της από τις Ώρες. Στον σύντομο τρίτο Ύμνο εξυμνείται η Κυπρογέννητη Αφροδίτη.

Στοιχεία μορφής:

Κοινή γλώσσα και μέτρο με τα Ομηρικά έπη.